

7141 J5

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Pocztą polowa Nr. 53. 28. kwietnia 1920 r.

ODDZIAŁ II.

Ew/G. Nr. 18659/II.

DO

WODZA NACZELNEGO/ADJUTANTURA GENERALNA/.

B E L W E D E R.

Przedkłada się do wiadomości odpis raportu
Pełnomocnika Wojskowego i Morskiego w Londynie Nr.665/
/tajne z dnia 18.IV.1921 roku.

1 załącznik.

Za zgodność:

O T R Z Y M U J A:

Wódz Naczelny/Adjutantura Generalna/
Pan Minister Wojny
Min.Spr.Zagranicznych.

SZEF SZTABU GENERALNEGO WP.:

S I K O R S K I m.p.

Generał-porucznik.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. 7141 J5 dnia 30/IV/21 r.

zespół. Wzrost

RODZKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

38, Cadogan Square, S.W.

Londyn dnia, 18 Kwietnia 1921 r.

No.665/Tajne.

Do

Naczelnego Dowództwa W.P.

Oddział II

w Warszawie.

Strajk
Górn-
ków.

W ciągu ubiegłego tygodnia: rozwój wypadków, związanych z obecnym przesileniem ekonomicznym, był następujący:

11 Kwietnia. Rokowania między górnkami i właścicielami kopalń, których reprezentują odnośni sekretarze Związków: Frank Hodges i Evan Williams, wznowione w gmachu Ministerstwa Handlu i Przemysłu pod przewodnictwem Prezesa Ministrów "celem przedebatowania wszystkich spraw spornych". Zasadniczym warunkiem tej konferencji była wyrażona zgoda Związku Górnków nie przeszkadzania w ratowaniu zagrożonych zalaniem kopalń. Odnośne rozporządzenia wydane były w istocie przez Radę wykonawczą Związku i zastosowane we wszystkich prawie okręgach węglowych za wyjątkiem paru, jak np. okręgu Fife. Rząd oświadcza, że, chociaż bezwarunkowo odrzuca zasadę etatyzmu czyli Państwowej kontroli nad przemysłem węglowym, niemniej jednak gotów jest udzielić czasowo subsydji Rządowej mniej wydatnym okręgom. Triple Alliance oznajmia, że, o ile Rząd nie wystąpi z dalej idącymi propozycjami, strajk robotników kolejowych i przewozowych jest nieunikniony. Konferencja, nie dawszy żadnego rezultatu, odłożona do następnego dnia. Potrójne Przemysłowe Porozumienie wydaje gwałtowny manifest, w którym oskarża Rząd, że, formując "oddziały obronne", podburza jednych obywateli przeciwko drugim i wywołuje wojnę domową. Jednocześnie rozszerzane są pogłoski o wybuchu powstania Niemieckiego nad Renem, o wypowiedzeniu wojny Niemcom przez Francję i o zamierzonym zużytkowaniu "oddziałów obronnych" w ewentualnej wojnie z Niemcami. Pogłoski te, skierowane wyraźnie przeciwko akcji werbunkowej Rzę-

du, zostają stanowczo zaprzeczone przez Sekretarza Stanu dla Spraw Wojskowych.

12 Kwietnia. Dalszy ciąg konferencji górników i właścicieli kopalń w Prezydjum Rady Ministrów pod przewodnictwem Lloyd George'a. Rząd odrzuca koncepcję ogólnopanstwowego zrównoważenia zysków i strat /national pooling of profits and losses/, jako nie możliwą do urzeczywistnienia, oraz zasadę kontroli rządowej; natomiast czego proponuje oparcie płac okręgowych na ogólnonarodowej jednolitej bazie oraz tymczasowe subsydia mniej wydatnym okręgom, celem utrzymania płacy górników na wysokości płacy w innych okręgach. Związek górników odrzuca propozycje Rządowe. Pomimo jednak zerwania konferencji, Potrójne Porozumienie postanawia odłożyć mający się rozpocząć o 12-ej w nocy strajk generalny. W okręgach Fife i Północnej Walji górnicy, pomimo nakazu Rady Wykonawczej Związku, nie dopuszczają do pompowania wody z kopalń; w tym ostatnim okręgu następuje interwencja siły zbrojnej i ratowanie kopalń odbywa się pod protekcją oddziałów Piechoty Morskiej.

13 Kwietnia. Posiedzenie Potrójnego Porozumienia w Unity House, w wyniku którego Parlamentarny Sekretarz Związku Robotników kolejowych J.H. Thomas oznajmia o godz. 11 m. 45 rano w imieniu swego związku oraz Związku Robotników Przewozowych, że członkowie tych Związków porzucą pracę dnia 15 Kwietnia o godz. 22-ej.

Liczne inne związki zawodowe, nie należące do Potrójnego Porozumienia, jak: Association of Locomotive Engineers and Firemen, Railway Clerk's Association i Electrical Trades Union ogłaszają swoją solidarność z robotnikami kolejowymi i przewozowymi.

Rząd wydaje ogłoszenie, w którym najkategoryczniej stwierdza, że użyje wszystkich środków, mu przysługujących, celem zabezpieczenia robotników, którzy pracy nie porzucą, zarówno w czasie trwania strajku, jak i po jego ukończeniu.

Okręg East Fife jest terenem poważniejszych zaburzeń, w któ-

rych wojsko interwenjuje.

14 Kwietnia, Parlamentarny Komitet Kongresu Związków Zawodowych /Parliamentary Committee of the Trade Union Congress/, Narodowa Rada Wykonawcza Partji Robotniczej /National Executive of the Labour Party/, Parlamentarna Partja Robotnicza /Parliamentary Labour Party/ i Związek Ogólno-Robotniczy /Federation of General Workers/, ten ostatni przedstawiający półtora miliona zrzeszonych robotników, oświadczają swą solidarność z górnikami, potępiają Rząd za chwycenie się środków militarnych i wyznaczają specjalny komitet, mający utrzymywać stały związek z Petrójnem Porozumieniem, lecz, rzecz dziwna, nie wypowiadają się otwarcie za akcję strajkową. Późno wieczorem Parlamentarna Partja t.zw. Nowych Członków /New Members Party/, obejmująca przedstawicieli wszystkich prawie stronnictw politycznych, a będąca pod przewodnictwem Sir Ernest Wild'a, wzywa do Izby Gmin przedstawicieli Związku właścicieli kopalń: Evan Williams'a i Lorda Gainford'a, którzy wykładają swą tezę niezbędności zredukowania płacy robotników, przyczem znaczne wrażenie wywołują wśród członków Parlamentu stopień redukcji płacy w niektórych okręgach. O godz. 21 m.30, za inicjatywą posków: Kapitana Elliot'a /unjonisty/, Sir Godfrey Collins'a /Liberaka/ i Sir Samuel Hoare /unjonisty/ podobne zaproszenie do Izby Gmin posłane jest Sekretarzowi Związku Górników Frank Hodges'owi. Ten ostatni oznajmia, że górnicy rezygnują z zasady zrównoważenia zysków i strat oraz z ogólnej narodowej skali zarobków, i że gotowi są podjąć na nowo dyskusję z właścicielami w sprawie płacy na zasadzie skal okręgowych pod warunkiem, że skale te nie będą nosiły charakteru definitywnego rozstrzygnięcia sprawy zarobkowej, lecz będą czysto tymczasowe: "We are prepared to consider wages provided they are not related to a permanent settlement on a district basis and are of a temporary character" / tekst angielski podaje się ze względu na pewną niejasność i zagmatwany sens tego oświadczenia/. Obecni przedstawiciele właścicieli oświadczają, że gotowi

sę rokować z górnikami sprawę zarobków w jaknajszerszym zakresie oraz przyznać najwyższą płacę, na jaką przemysł węglowy w dzisiejszych warunkach pozwoli. Tak więc stworzona jest nowa baza dla porozumienia. Członkowie Parlamentu wybierają 12 z pośród siebie, którzy, zorganizowawszy się w Komitet, udają się przed samą 12-ą g. w nocy wraz z obecnymi przedstawicielami obydwóch Związków do Prezydium Rady Ministrów na konferencję z Lloyd George'em, która trwa do 1-ej rano.

15 Kwieciana. Wczesne posiedzenie Rady Wykonawczej Związku Górników, na którym oświadczenie Hodges'a w Parlamencie poprzedniego dnia jest przedmiotem gwałtownych napaści ze strony skrajnej lewicy związku. Lloyd George zaprasza przedstawicieli Związków Właścicieli i Górników na konferencję, mającą rozpocząć nową dyskusję na zasadzie propozycji, zawartej w oświadczeniu Hodges'a, złożonem w Parlamencie, Właściciele i niektórzy członkowie Parlamentu udają się do Prezydium Rady Ministrów, gdzie bezskutecznie czekają na przedstawicieli górników. Tymczasem wniosek Hodges'a, poddany balotowaniu przepada 2 głosami większości, która odrzuca zaproszenie Lloyd George'a. Hodges na skutek tego podaje się do dymisji, jako sekretarz Związku, lecz Rada dymisji jego nie przyjmuje. Rozpoczyna się posiedzenie Rad Wykonawczych Związków Potrójnego Przemysłowego Porozumienia, na którym kolejarze i robotnicy przewozowi widząc, że górnicy swą nieustępliwością otwarcie dążą do wywołania wojny domowej, zajmują stanowisko, udzielające poparcia Hodges'owi przeciwko jego własnemu związkowi, w wyniku czego już o godz. 16-ej J.H. Thomas oznajmia, że mający się rozpocząć ~~strajk~~ o godz. 22-ej strajk robotników kolejowych, przewozowych i sprzymierzonych z nimi parowozowych palaczy i maszynistów jest odwołany / nie odłożony /.

Taki jest w ciągu zeszłego tygodnia przebieg i rozwój wypadków, związanych z kryzysem wewnętrznym, przez który obecnie przechodzi Anglija.

Jak widać, tydzień ubiegły skończył się kompletnym rozbitciem Potrójnego Porozumienia, którego celem i treścią jest solidarność zawodowa. Z chwilą, gdy ta zasada solidarności przestaje działać, rzecz śmiało można, że zarazem istnieje przestaje i samo Potrójne Porozumienie, które odtąd staje się martwą literą. Postanowienie odwołania strajku generalnego wskazuje, że ostatecznie górę wzięła zdrowy rozum robotnika angielskiego nad demagogją radykalnych czynników, szczerze zasilanych złotem bolszewickim. Nie może być tu mowy o uczuciach patryotycznych, gdyż te w sensie, w jakim rozumiane są na kontynencie, stanowią całkiem nieznaną kategorię dla Anglików. "Empire is Commerce"/Imperjum to handel/ powiedział Chamberlain. W świetle tego właśnie orzeczenia należy zapatrywać się na każdym przejaw angielskiej działalności zarówno w polityce zagranicznej w stosunku do innych krajów jak i w polityce wewnętrznej w stosunku do własnego. Wszelki sentymentalizm, jak umiłowanie abstrakcyjnej idei Ojczyzny, jest tutaj zastąpiony realistycznym poczuciem, że Imperjum Brytyjskie, jako olbrzymich rozmiarów organizacja handlowa, przynosi swym poddanym pewne konkretne korzyści materialne i, jako takie, winne być utrzymane.

Decyzja Związków Kolejowego i Przewozowego odwołania strajku pozostawia więc górników ich własnemu losowi i stanowi przez to wielką wygraną Rządu, dla którego uporanie się z jednym Związkiem Górników, po rozbitciu zwartego dotychczas Potrójnego Porozumienia, będzie o wiele łatwiejszym zadaniem. Rząd, stosowawszy z powodzeniem tradycyjną zasadę divide et impera, gotuje się do zupełnego wykorzystania odniesionego zwycięstwa, na co wskazuje ogłoszone oświadczenie, że pomimo odwołania strajku generalnego, akcje werbunkowa i mobilizacyjna w dalszym ciągu prowadzone będą aż do ostatecznego załatwienia sprawy węglowej. Należy wszakże zauważyć, że właściwe zwycięstwo odniósł nie Rząd, lecz Parlament, który w krytycznym momencie stanął na

wysokości najświetniejszych tradycji angielskich i, wzięwszy na siebie inicjatywę akcji, doprowadził do rozbicia Triple Alliance, tego Pozaparlamentarnego Rządu, będącego faktycznie angielskim Sowietem.

N
Oobecne przesunięcie się Rządu Angielskiego na prawo winno być przez nas bacznie wzięte pod uwagę w związku ze sprawą Śląska Górnego; albowiem zbytnie wysuwanie momentu robotniczego w tej sprawie lub chęć wykorzystania Angielskiej Partji Robotniczej na naszą korzyść, mogłyby się obecnie okazać na terenie angielskim nie tylko nadawczyją nie popularną, lecz wręcz szkodliwą metodą akcji.

/-/ W. Kłoczowski.

Kontr Admirak W.P.

za zgodność:

Górczycki

ROTMISTRZ.